

Bankacılık Krizleri, Sorunlu Krediler ve Kredi Garanti Fonu Uygulamasında Bir Analiz

An Analysis on Banking Crises, Non-Breaking Loans and Loan Guarantee Fund Application

ÖZET

Ülkemizde 24 Ocak 1980 dönemine kadar İthal İkameci Sanayileşme Politikası izlenmiştir. Bu kararlarla birlikte; ülkemiz Ekonomi politikalarının liberalleşmesi ve dışa açılma politikalarının uygulamaya geçmesi üzerine, finans sektörünün üç temel ayağından (Bankacılık, sigortacılık, menkul kıymetler) biri olan bankacılık sektöründeki Temel kuralların eksikliği ve uygulamalardaki birtakım yanlışlıkların da etkisiyle 1990 lı yıllardan itibaren Bankacılık Krizleri görülmeye başlamıştır. Buna ek olarak bankaların görevleri gereği topladıkları (kuruluşunda mevduat toplama yetkisi olan bankalar) mevduatları kredi olarak vermesi kapsamında ekonomik krizlerin de etkisiyle verilen kredilerin dönüşlerinde ciddi sıkıntılar yaşanmıştır. Bu süreçte Asimetrik bilgi eksikliğinin olması, bankaların finansal tablolarında, aktif kalitesinde ve likidite oranlarındaki olumsuzlukların ortaya çıkmasıyla bankacılık krizleri ve buna bağlı olarak batık kredilerin (Sorunlu krediler) ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu sorunlara bir ölçüde olumlu katkıda bulunan "Kredi Garanti Fonu" (KGF) sorunların azaltılmasında önemli bir uygulama olarak karşımıza çıkmıştır. Bu çalışmada bankacılık krizleri ve bunların batık kredilere nasıl sebep olduğu, bu etkilerin bankacılık sistemine nasıl yansıdığı ve sorunlu kredilere bir ölçüde çözüm olabilecek olan Kredi Garanti Fonu (KGF) uygulamaları incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Kredi, Bankacılık krizleri, Sorunlu krediler, Asimetrik bilgi, KGF.

ABSTRACT

The Import Substitution Industrialization Policy was followed until the period of January 24, 1980. Along with these decisions; upon the liberalization of our country's economic policies and the implementation of the policies of opening up, the Banking Crises since the 1990s, with the effect of the lack of basic rules in the banking sector, which is one of the three main pillars of the finance sector (Banking, insurance, securities) and some mistakes in practices. In addition, serious crises have been experienced in the return of the loans given by the effect of the economic crisis, within the scope of the banks giving the deposits they collect as a loan due to their duties (the banks that have the authority to collect deposits in their establishment). With the emergence of negativities, banking crises and accordingly bad loans have emerged. "Credit Guarantee Fund" (CGF), which contributes positively to these problems to a certain extent, is an important practice in reducing these problems. In this study, banking crises and how they cause bad loans, how these effects are reflected on the banking system, and Credit Guarantee Fund (CGF) applications, which can be a solution to bad loans to some extent, will be examined.

Keywords: Credit, Banking Crises,, Asymmetric Information, CGF (Credit Guarantee Fund)

GİRİŞ

Dünyada ve özellikle 1970 li yıllarda Petrol ihraç eden ülkelerin (OPEC) üretimi kısımasıyla başlayan ve tüm dünyayı etkileyen ekonomik durgunluk, Bretton Woods sisteminin de çökmesiyle birlikte ülkelerin sıkı para politikası uygulamasına geçmesine sebep olmuştur. 1980'li yıllarda dünyada finans piyasalarındaki maliyetlerin artması Avrupa bölgesi ve Rusya (1998), Arjantin (2001) gibi ülkelerin de önemli ölçüde olumsuz etkilenmelerine sebep olmuştur. Bu olumsuzluk Türkiye'de 1994, 1998, 1999 ve 2000 li yıllarda Bankacılık Krizlerinin çıkmasına sebep olmuştur. Bütün bu olumsuzluklara ek olarak 2007 de Amerika'da ortaya çıkan Mortgage Krizi bankacılık sektöründe problemlerin devam etmesine ve son olarak da bunlara Lehman Brother'ın 2008 de iflas etmesi küresel boyutta arka arkaya ekonomik krizlerin yaşanmasına ve dolayısıyla da bankacılık krizlerinin devam etmesine sebep olmuştur.

Türkiye'deki zincirleme olarak patlak veren bankacılık krizlerinin temel nedenleri arasında bankacılık kanunlarındaki eksiklikler, 1989 yılında katıldığımız "Basel" sisteminin yeterince uygulanmaması, kontrol mekanizmalarındaki aksaklıkların da olması gibi nedenlerle uluslararası sistemden uzak kalınmasına ve böylece önemli bir ekonomik bedel ödenmesine sebep olmuştur. Bu krizlerin sonucunda bankaların kredi

Ardahan Yamandağ¹
Bülent Altay²

How to Cite This Article
Yamandağ, A. & Altay, B.
(2023). "Bankacılık Krizleri, Sorunlu Krediler ve Kredi Garanti Fonu Uygulamasında Bir Anali", International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 9(68): 2781-2791. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/smryj.67939>

Arrival: 26 November 2022
Published: 28 February 2023

Social Mentality And Researcher Thinkers is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Öğr. Gör., İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Finans, Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, İstanbul, Türkiye

² Dr. Öğr. Üyesi., Afyon Kocatepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, Afyon, Türkiye

mekanizmalarındaki aksaklıklar, bilgi eksikliği, sorunlu kredilerin artmasına, sonuç olarak da bankaların aktif kalitesinin bozulmasına yol açmıştır.

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE BANKACILIK KRİZLERİ

İkinci Dünya Savaşı sonrası dünya ticaretinin yaygınlaşmasıyla birlikte uluslararası sermaye hareketlerinin de hızlanması sonucunda 1990 yılı sonrasına kadar gittikçe ivme kazanan finansal piyasalar ve bu piyasaların entegrasyonu sürecinde beraberinde finansal krizleri de getirmiştir. Bu dönemlerde küresel sermaye hareketlerinin artmasıyla birlikte etkisi ve şiddeti hızla genişleyen uzun süreli finansal krizlerin de ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Finansal krizler, makroekonomik politikalar sonucunda, finansal piyasalardaki şişkinlikler (Köpük patlaması), finansal panikler ve ahlaki tehlike krizleri olarak tanımlanabilir (Radelet and Sachs, 2000:106,107).

Yine finansal krizlerin başka bir dördülmü ayırımı ise; Banka panikleri, Cari hesap krizleri, Bilanço krizleri ve Sirayet krizleri ve gerçek olmayan spekülasyonlar şeklindedir (Feldstein, 1999: 6-13).

Türkiye'de ise 1980'lerdeki ekonomik dışa açılma modelinin benimsenmesi sonucunda kontrolsüz bir finansal hareketlenme görülmeye başlanmıştır. Bu yıllardaki yeterli mali kuralların olmaması ve kontrolsüz uygulama sonucunda arka arkaya bankacılık krizlerinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Türkiye'de, bankacılık krizlerinde 1987-2007 dönemleri arasında toplumsal, politik ve uluslararası etmenler gibi sebepler etkili olmuştur (N. Arar Balaylar, 2007).

Ülkemizde olası bankacılık krizleri, içeride erken bir uyarı sistemiyle ilgili olarak en önemli sebeplerinin başında küresel krizler, döviz açık pozisyonları, ihracatın ithalatı karşılama yetersizliği, faiz ve piyasa riski gibi mikroekonomik nedenlerin yanında, enflasyon, bütçe dengesi ve kredi büyüme oranı gibi makroekonomik nedenler etkili olmaktadır (Tunay, 2010).

Bankalar karşılık oranı denilen kasasında nakde çevrilebilecek para oranını müşterilerin çekebilmesi için her an hazır bulundurmaya zorundadır. Ancak bankacılık krizleri dendiğinde mevduat sahiplerinin birikimlerini bankalardan aniden çekmek istemesi ve bu olayın toplu olarak bütün bankalara yansması akla gelmektedir. Rochet'in "Bankacılık sistemi; mevduat sahiplerinin çekmek istediği paralardan daha fazla paranın bankanın kasasında olması halinde sağlıklı çalışır" teorisine karşın, Türkiye'de daha önce yaşanan bankacılık krizlerinde olduğu gibi mevduat sahipleri bankacılık sektöründeki güvenin kaybolması sonucu paniğe kapılıp ani olarak bankalardan mevduatlarını çekmesi ve bu panikleminin toplu hale dönüşmesi durumunda o banka iflas eder.

Bu arada hükümetlerin uyguladığı ekonomi politikaları sonucunda da ani mevduat çekilişlerinin olabileceği bilinmektedir (Flood, Gerber).

Merkez bankalarının da aldığı kararlar sonucunda daraltıcı para politikasının uygulanması, faiz oranlarının artmasına ve bunun mevduatlarını tahvile dönüştüren bankaların aktif değerlerinin bozulmasına yol açacağı bilinen bir gerçektir. Bu uygulamanın sonucunda bankaların krize gireceğini düşünen mevduat sahipleri bankalara hücum edecek ve bankaların karşılık oranlarının bozulmasına yol açacak, kasasında fazla para bulunmayan bankalar mevduat çekilmelerini karşılamayacağı için bankalar varlıklarını tasfiye yolunu seçecek ve bankanın iflası kaçınılmaz olacaktır.

Yukarıdaki olayların iki sonuca yol açacağına dair beklentiler vardır. Birincisi patlayan krizle mudilerin ani para çekmesine yönelmesi ve bankaların iflas etmesi, ikincisi ise mudilerin bankaların kasasındaki paraların yeterli olduğuna inanarak ani para çekme işlemine başvurmaması (Dyomond ve Dybig).

Bankacılık krizlerindeki etkilerin altında yatan diğer dört önemli nedene bakılacak olursa;

- ✓ Yapısal nedenler
- ✓ Kurumsal nedenler
- ✓ Mikroekonomik nedenler
- ✓ Makroekonomik nedenlerdir (Goldstain ve Turner -Hanohan).

Özellikle aşırı fiyat dalgalanmalarında güven kaybına, bunun da mikroekonomik bozulmalara ve dolayısıyla da zincirleme olarak makroekonomik dalgalanmalara ve sonuçta bankacılık krizlerine yol açacağı bilinmektedir. Bu Batık Kredilerin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. İkincisi ise yerli paradaki değer kaybı döviz ödeme sorunlarına ve bunun da bankacılık krizlerine yol açtığı görülmektedir (Çelik).

Küresel finans sisteminde finansal aracılık hizmetleri ticareti gelişmiş ve sanayileşmiş olan ülkeler tarafından yapılmaktadır. Gelişmekte olan ülkeler ise bütün bu finansal hizmetlerin, doğrudan yabancı yatırımların ve

portföy yatırımlarının da alıcısı durumundadır. Bu yüzden uluslararası alanda sermaye hesabı işlemlerini ve finans hizmetlerinin ticaretini düzenleyen kurallar ve düzenlemeler iyi düzenlenmemiş olup bu konularda bazı boşluklar bulunmaktadır. IMF ise gelişmiş ülkelere bağlı olarak çalışmakta ve borç ödemede son kurum (nihai merci) gibi davranmaktadır. Bu durum uluslararası alanda finans sistemlerinin, hizmetlerinin, aktiflerin ve ticaretin, tek yönlü olarak gelişmiş ülkeler lehine çalışmaktadır.

Uluslararası alanda başka bir problem ise bankacılık sektörünün diğer işletmelerden farklı olarak algılanması ve kamu politikalarının özel amaçlar için kullanmak istenmesidir. Sorunları çözmek isteyen kamu otoriteleri yarardan çok bankacılık sistemine zarar vermekte ve bundan en çok yetersiz ve zayıf yapıda olan bankalar etkilenmektedir. Bu sorundan kaçabilmek için gelecekte güvenli ağların kurulması gerekmektedir (Kaufman, 1997.S.56).

Gelişmekte olan ülkelerdeki bankacılık krizlerini incelenecek olursa, bu ülkelerde bankacılık sermayesinin olumsuz etkilendiği, verilen kredilerin geri dönüş oranının %10-15'lere düştüğü, bankacılık sektöründeki problem maliyetlerinin GSYH'nın %3-5'ine kadar ulaştığı görülmektedir (Kaminsky-Reinhart, 1999).

Bankacılık krizlerindeki bir başka neden ise banka kapatılması veya birleşmesi, kamu otoritesi tarafından bankalara el konulması ya da taraflı olarak kamunun bazı finans kurumlarına destek olmasıyla ortaya çıkmaktadır.

Bununla birlikte döviz krizlerinin de bankacılık sistemine önemli bir etkisi bulunmaktadır. Çeşitli nedenlerle döviz rezervlerinin kaybolmasının sonucu olarak baz para stokunun azalmasına ve kredi arzında düşüşlerin görülmesine yol açmaktadır. Ayrıca gizli ya da açık mevduat sigortalarının olması, bu yolla merkez bankasının sıkıntıda olan bankalara ya da mevduat sahiplerine parasal destek vermesidir. Görülmektedir ki finansal krizlerin iki önemli nedeni bankacılık ve döviz kredileridir. Bankacılık sektöründeki uluslararası uygulamalarda, mülkiyet yapısında, sektörel yoğunlaşmada, teknolojik altyapıda, işlem denetimlerinde, ölçek ve mali standartların farklılığından kaynaklanan sebeplere dayanmaktadır (Caprio-Klingel).

DONUK ALACAKLAR, KREDİ RİSKİ, BATIK (SORUNLU) KREDİLER

Donuk alacaklar kavramı; “Bankalar tarafından verilen bir kredinin geri ödenmesinde üç aylık yaşanan gecikme olması durumunda “Donuk Alacak” olarak nitelendirilmesi demektir.

Karşılıklar yönetmeliğinin III, IV ve V. Gruplarında yer alan tüm alacaklar, “tahakkuk ettirilen faizlerin ve borçlu üzerindeki faiz benzeri yüklerin anaparaya ilave edilip edilmediğine veya yeniden finanse edilip edilmediğine bakılmaksızın donuk alacak kabul edilir”. Krediyi kullanan müşterinin mevcut kredilerden birinin donuk hale gelmesi diğerlerini de aynı duruma düşürür (28.11.2013-28835 say. Resmî Gazete). Donuk kredilerin kabul edilmesi için kredi değerliliğinin zayıflaması ve kredinin zafiyete uğraması gerekir.

Latince “Risicum” kelimesinden gelen risk kavramı günümüzde kullanıldığı alana göre değişmektedir. Kredi riskini tanımlamadan önce riskin bir tanımını yapmak gerekirse sözcük olarak “zarara uğrama tehlikesi” olarak algılanmaktadır. Risk tanımı, “hem hasar olasılığı hem de tehlike” olarak yapılmaktadır. Bu tanım genellikle sigortacılık literatüründe kullanılmakta olsa da bankacılık açısından riskin tanımı daha çok “Finansal risk” olarak tanımlanan risk tanımına daha yakındır (Pekin, 2019). Finansal risk ise “Para ya da değerli varlıkların kaybedilmesi” olarak tanımlanmaktadır (Sayın, 2009).

Kredi riski ise daha önce de tanımladığımız gibi, “bankaya olan yükümlülüklerin zamanında yerine getirilmemesiyle ortaya çıkacak zararlar” tanımının yanında “Verilen kredinin eksik tahsil edilmesi veya zamanında tahsil edilememesi” (Mandacı-2003) olarak tanımlanabilir. Banka müşterilerinin sözleşmeye uymayarak kredi ödemelerini aksatması durumunda bu risk ortaya çıkar, genele baktığımızda bu risk hiçbir zaman ortadan kaldırılamaz. Basel komitesine göre ise; kredi riski, Borçluların banka ile aralarındaki anlaşmadan doğan yükümlülüklerini yerine getirmemelerinden dolayı ortaya çıkmaktadır (Basel Committee-2001).

Kredi kavramı Latince “Credere” kelimesinden alınmış olup; “Belli bir süre sonra ödeyebilmek vaadiyle mal, hizmet veya satın alma gücü sağlayabilme desteği” şeklinde veya “eldeki para ile gelecekte ele geçecek paranın değişimi” (Esra-Keser) başka bir deyişle para ile ödeme vadinin değişimidir. Kredinin; “eldeki mallar ile gelecekte ele geçecek malların mübadelesi” şeklinde çeşitli tanımlamaları bulunmaktadır.

Sorunlu kredi ise “Banka ile borçlu arasında geri ödeme anlaşmasının önemli şekilde bozularak tahsilatın gecikmesi ve zarar olasılığının ortaya çıkması” (Aktaş, 2000) şeklinde tanımlanabilir.

Bu tanımlamalardan da anlaşılacağı gibi, alınan kredinin vadesinde ödenmemesi durumunda kredi sorunlu kredi haline gelmektedir. Ödemelerdeki gecikmelerin de iyi anlaşılması gerekir, bir kredi vadesinin gelmesinden birkaç gün sonra ödenmesi sadece gecikmedir. Bu durum krediyi sorunlu kredi haline getirmez,

kredinin bireysel bir kredi olması durumunda 1. Taksitin ödenmesi halinde, eğer ticari bir krediye anaparanın vade tarihinden 30 gün gecikmesi bile bu krediyi sorunlu hale getirmez. Ticari şartlarda alınan bir kredideki anaparanın vade tarihinden 90 gün geçmesi veya 10 gün gecikmesine karşın kredinin değerliliğinin yitirdiği kanısı oluşmuşsa bu kredi sorunlu kredi haline gelmektedir. Banka krediyi verirken doğal olarak riski de üstlenmiş olmaktadır (Yücememiş-Sözer, 2011).

Takipteki krediler Tekdüzen Hesap Planı'na (THP) göre izlenen kredilerdir. Buna göre sorunlu krediler;

1-Firmanın kredi değerliliğini yitirmesi

2-Kredinin temerrüde düşmesi

halinde olmaktadır.

Tasfiye olacak alacaklar ise;

1-Tasfiye olunan alacaklar/Kısa vadeli krediler

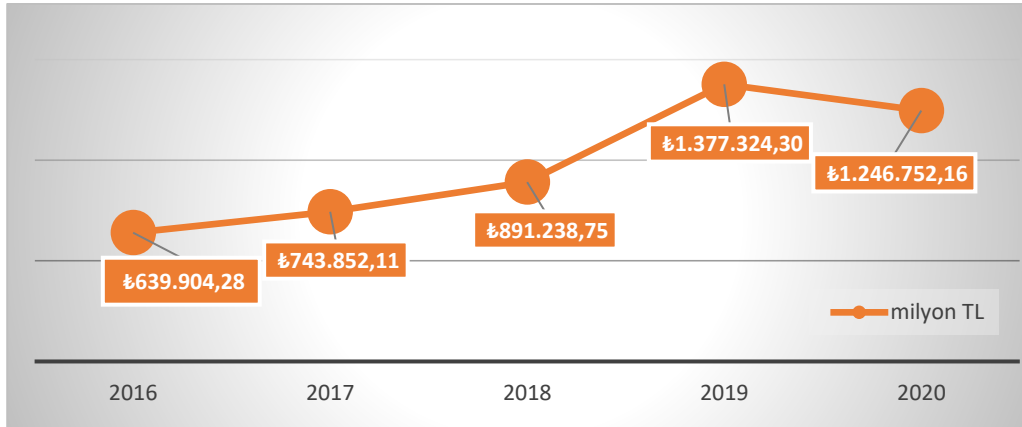
2-Tasfiye olunan alacaklar/Orta, Uzun vadeli krediler

3-Tasfiye olunacak krediler/Tazmin edilen gayri nakdi kredi ve Yükümlülükler

4-Tasfiye olunacak krediler/Hesapta 90 günlük süreyi dolduranlar

Olarak THP de sınıflandırılmıştır (11.01.1998 tarihli Resmî Gazete).

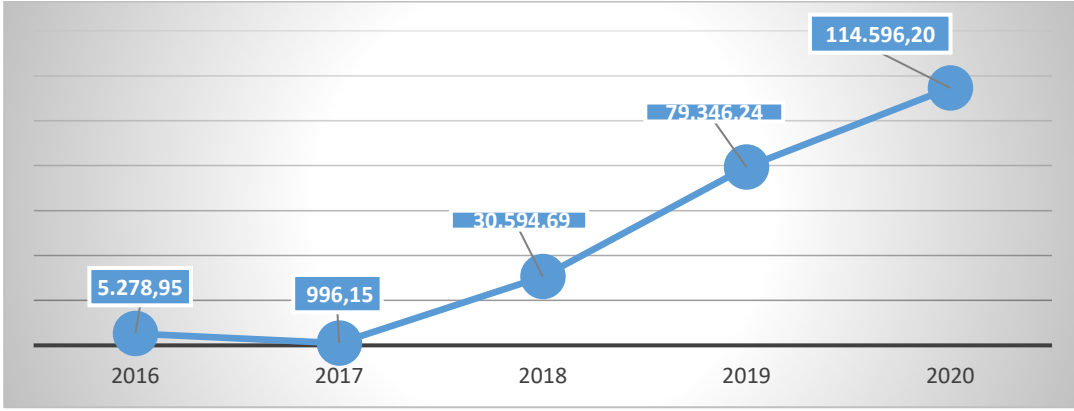
Kredi riski bankaya olan yükümlülüklerin zamanında yerine getirilmemesiyle ortaya çıkacak zararlar olarak tanımlanabilir. Tasfiye olacak alacak hesapları ifadesi 170, 172, 174, 176 hesaplarında yer alan sorunlu krediler olarak yer almaktadır.

Grafik 1: Bilanço-Takipteki Alacaklar (milyon-TL) -Türk Parası

Kaynak: <http://www.bddk.org.tr/Web sitesi/bülten-raporlar verilerinden düzenlenmiştir>.

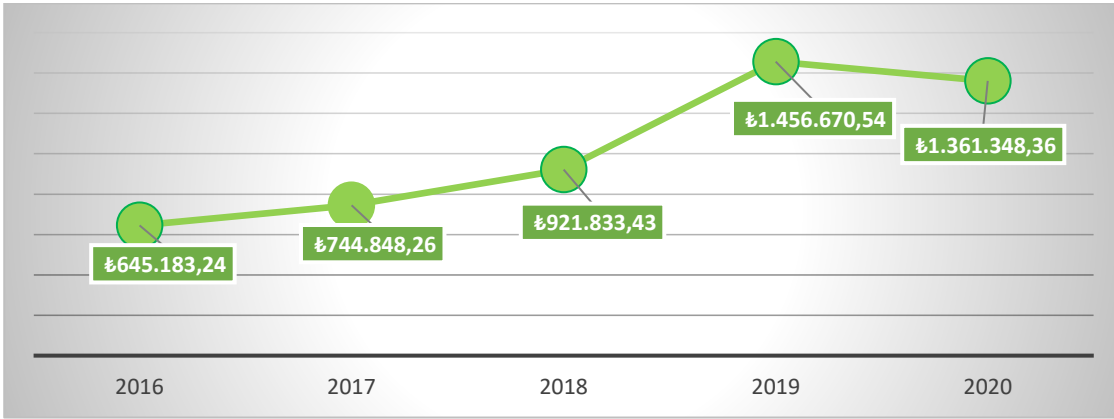
Yukarıdaki verilere bakacak olursa Tablo 1'de 2016 yılından başlayarak 2020 yılına kadar süreç içindeki Takipteki Bilançoda görülen Takipteki alacaklar (Sorunlu Krediler) Türk lirası cinsinden görülmektedir. Görüldüğü üzere 2017 yılındaki sorunlu krediler 2016 yılına göre yaklaşık %16 (milyon TL) değerinde artmıştır. 2018 yılında ise bir önceki yıla göre %19 (milyon TL) değerinde yine bir miktar artış görülmektedir. 2019 yılına gelindiğinde bir önceki yıla göre yaklaşık %54 (milyon TL) oranında yine artış görülmektedir. 2020 yılında ise Pandemiye bağlı olarak genel sorunlu kredilerin toplamında düşüş görülmektedir. Pandemi başlangıcından itibaren üretimin yoğun olduğu birçok ilimizde genel kapanmanın ekonomiyi olumsuz etkilemesi ve şirketlerin kredi kullanmada isteksiz davranması bu düşüşün başlıca sebepleri olarak sayılabilir. 2016 yılı ile en yüksek değer olan 2019 arasındaki oran %115 tir. Bütün bu sonuçlara bakıldığında Sorunlu kredi oranı 2016-2019 yılları arasında devamlı bir artış göstermiştir. Başta krediyi kullandıran bankalar ve finans kuruluşları dönmekte geciken ve hatta dönmeyen bu krediler yüzünden aktiflerinde sorunlar yaşamakta bu durum bankanın faaliyetlerini sürdürmesinde büyük zorluklara sebep olmaktadır. Daha da önemlisi bu sorunlu krediler yüzünden başta firmalar olmak üzere zincirleme olarak finans sektörü ve ülke ekonomisi olumsuz etkilenmektedir.

Grafik 2: Bilanço Takipteki Alacaklar (Yabancı Para)

Kaynak: <http://www.bddk.org.tr/Web sitesi/bülten-raporlar verilerinden düzenlenmiştir>.

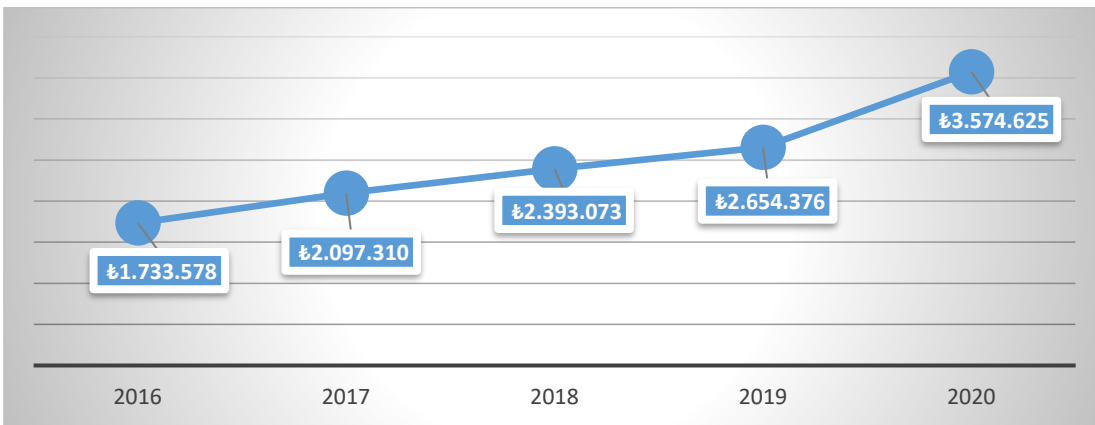
Tablo 2'deki verilere bakarak düzenlenen Grafik 2 analiz edecek olursak ;2017 yılındaki yabancı para cinsindeki takipteki alacaklar küçük bir miktar düşüş gösterse de 2018 yılında bu oran 2017 yılına göre yaklaşık%2971 oranında artış göstermiştir. 2019 yılında ise bu oran yaklaşık %159, 2020 yılında ise artış %44 oranında artış göstermiştir. Yabancı para cinsinden olan sorunlu kredilerin 2020 yılında Pandeminin etkisiyle artışa devam ettiği sonucu açık bir şekilde görülmektedir. 2016 ile 2020 yıllarını analiz edecek olursak bu oran yaklaşık %111 gibi çok yüksek bir artış göstermiştir.

Grafik 3: Bilanço-Takipteki Alacaklar (milyon-TL) -Toplam

Kaynak: <http://www.bddk.org.tr/Web sitesi/bülten-raporlar verilerinden düzenlenmiştir>.

Grafik 3'te Bilançoda yer alan Toplam Takipteki krediler; 2017 yılında 2016 yılına göre %15 oranında artmıştır. 2018 yılında ise bir önceki yıla göre %24 oranında, 2019 yılındaki bir önceki yıla göre yaklaşık %58 (milyon TL) oranında artış gerçekleşmiştir. 2020 yılı ise yine toplamda Pandeminin etkisiyle ekonomik anlamda üretimin olumsuz etkilenmesiyle düşüş göstermiştir. 2016 ve 2019 yılları baz alınarak bakıldığında artış yaklaşık %111 olarak gözlenmektedir.

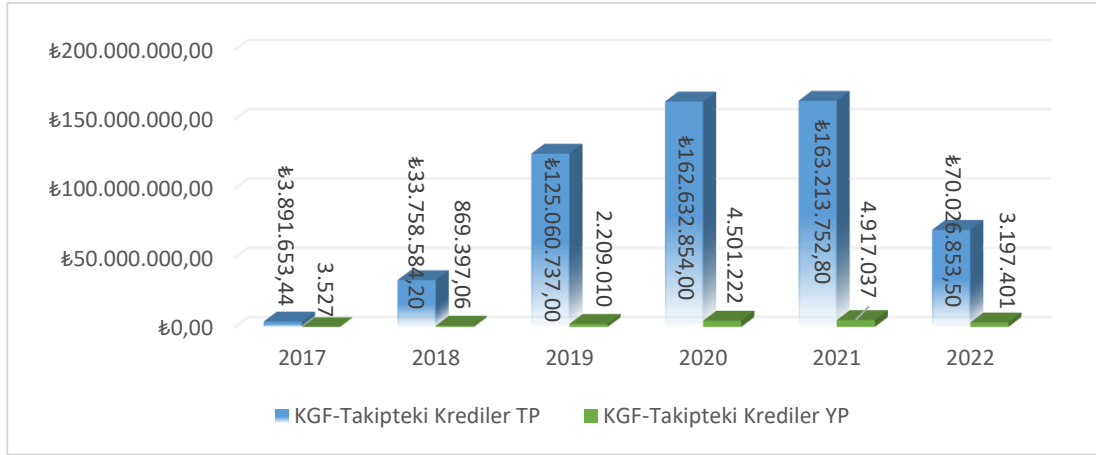

Grafik 4: Bilanço Sorunlu Krediler (milyon-TL) -Genel Toplam

Kaynak: <http://www.bddk.org.tr/Web sitesi/bülten-raporlar verilerinden düzenlenmiştir>.

Grafik 4'te; 2017 yılında tüm toplam sorunlu kredilerin bir önceki yıla göre yaklaşık %21, 2018 yılında bir önceki yıla göre yaklaşık %14, 2019 yılında bir önceki yıla oranla %11, 2020 yılında ise bir önceki yıla göre yaklaşık %35 oranında artış görülmektedir.

2020 ile 2016 arasında artış oranı yaklaşık %106 gibi önemli bir oranda Bilançoda yer alan Takipteki kredilerin arttığı görülmektedir.

Grafik 5: KGF-Takipteki Krediler (TL/YP) Milyon TL

Kaynak: <https://www.kgf.com.tr/> kaynağından alınmıştır.

Grafik 5'teki veriler analiz edilecek olursak; TP olarak 2018 yılındaki tüm toplam takipteki kredilerin bir önceki yıla göre yaklaşık %767, 2019 yılında bir önceki yıla göre yaklaşık %270, 2020 yılında bir önceki yıla göre yaklaşık %30 civarında, 2021 yılında ise bir önceki yıla göre artış gösterdiği gözlenmektedir. 2017 yılından sonra takipteki kredilerin ani yükselişi Pandemi ile bağlantılı olarak artmış ve 2022 ye kadar bu artış azalarak devam etmiştir.

Grafikteki verileri YP olarak analiz edecek olursak, 2018 yılındaki toplam takipteki kredilerin bir önceki yıla göre yaklaşık %24550, 2019 yılında bir önceki yıla göre yaklaşık %154, 2020 yılında bir önceki yıla göre yaklaşık %104 civarında, 2021 yılında ise bir önceki yıla göre artış gösterdiği gözlenmektedir. 2017 yılından sonra takipteki kredilerin ani yükselişi Pandemi ile bağlantılı olarak artmış ve 2022 ye kadar bu artış azalarak devam etmiştir.

KREDİ GARANTİ FONU (KGF):

Ekonomimize sağladıkları katma değer ve istihdam ile katkı sağlayan ve bankalardan kredi kullanan çeşitli şirket ve kurumların ve özellikle de KOBİ'lerin en çok karşılaştıkları problemlerden biri, kredi veren çeşitli finans kurumlarından kredi sağlamada çok büyük sorunlarla karşılaştıkları gerçeğidir. Bu sorunların en başında gelen teminat sağlama zorluğudur. Büyük şirketlerin, kolay teminat sağlayabildikleri için bu problemi kolayca aşabildikleri görülürken de küçük şirketler ve özellikle de KOBİ'ler için bu sıkıntıyı aşmakta büyük zorluklar çekmektedirler.

İşte bu soruna çözüm bulabilmek için Kredi Garanti Fonu 1991 de kurulmuştur. Temel görevi özellikle kredi alırken teminat sıkıntısı çeken KOBİ'lerin finans kurumlarından kolay kredi alabilmelerini sağlamaktır.

Kredi Garanti Fonu, 1970 yılında Almanya ve Türkiye arasında imzalanan iş birliği anlaşmasıyla kurulan bir kurumdur. Bu kurum, kredi almak isteyen şirketlere kefalet görevi sağlamaktadır. Özellikle teminat sıkıntısı çeken KOBİ'ler için adeta bir kurtarıcı rolü üstlenmiştir. Teminat yetersizliği çeken KOBİ'ler bu sebeple KGF kefaletiyle krediye kolayca ulaşmaktadır. KGF sadece bir kefalet kurumudur, kendisi kredi kullanmamaktadır.

KGF'nin kurucu sermayedarları ve ortakları arasında, Halk Bankası, KOSGEB, MEKSA, TOSYÖV, TOBB, TESK ve Alman Teknik İş birliği kurumu (GTZ) bulunmaktadır.

KGF'nin kefalet konusunda öncelikleri:

- Verimliliği arttıran ileri teknoloji içeren girişimler
- Bölgesel kalkınma amaçlı yatırımlar
- Kadın ve genç girişimcilerin desteklenmesi
- İstihdam artışı sağlayacak yatırımlar
- İhracatın desteklenmesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

KGF'nin hiçbir şekilde kâr amacı taşımaması ve ortaklarına kar dağıtmayan bir yapıda olması kuruluş amacından dolayı olmaktadır. Ancak faaliyetini sürdürebilmesi için talebi uygun görülen firmalardan yıllık %1 ile %2 oranında değişen komisyon almaktadır.

KGF ye teminat için başvuru yapan firmalar şu değerlendirmelere tabi tutulur:

- ✓ Proje karlı, gerçekleştirilebilir ve sürdürülebilir olmalı
- ✓ Proje kabul edilebilir olmalı
- ✓ Proje çevreye duyarlı ve saygılı olmalı
- ✓ Proje kredilendirme ilkelerine uygun ancak teminat yetersizliği nedeniyle krediye erişim güçlüğü yaşamalı
- ✓ Projeyi yürütecek yönetim kadrosu proje becerisi ve mesleki deneyime sahip olmalıdır.

Kredi almak isteyenler birçok nedenden dolayı krediye ihtiyaç duyabilir, bu nedenler arasında;

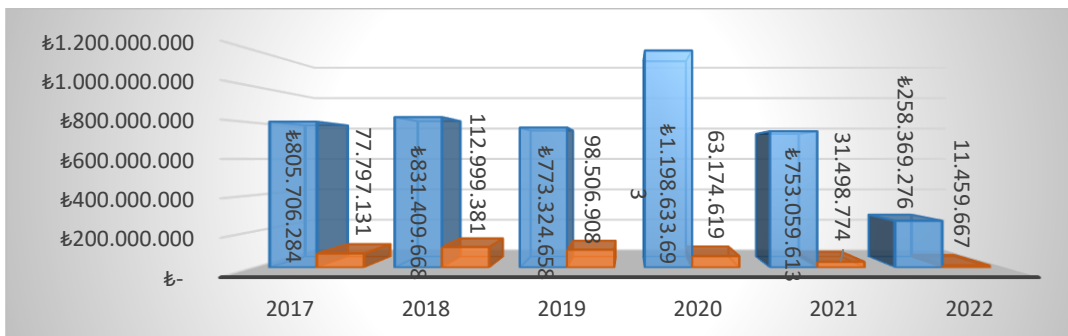
- ✓ Teminat mektubu amaçlı krediler
- ✓ Mevcut tesisin genişletilmesi
- ✓ Hammadde temini
- ✓ Finansal kiralama
- ✓ Yeni iş kurma
- ✓ İthalatın finansmanı
- ✓ Nakit sıkıntısını giderme
- ✓ İhracatın finansmanı
- ✓ Yeni iş yerine taşınma
- ✓ Yeni teknoloji kullanımı olabilmektedir.

Ülkemizde kefalet denince iki süreç geçerlidir. Birincisi; Banka üzerinden olup, KOBİ'lerin kredi için KGF ile anlaşması bulunan bankalardan birine veya KGF ile anlaşması olan herhangi bir finansal kiralama şirketine başvuru yapması yeterli olmaktadır. Firma, bankaya kredi başvurusu yapar, banka bu başvuruyu inceler ve uygun bulursa bu başvuruyu KGF ye gönderir. KGF de bunu uygun bulursa Kredi Onay Komisyonu'na (KOK) göndermektedir.

100.000 TL ye kadar olan talepler için en fazla 1 hafta, 100.000 TL'yi aşan talepler için 2 hafta içinde sonuç karara bağlanır. Karara bağlanan talep bankaya yazılı olarak gönderilir, firmalardan yazılı kefalet taahhütname alınır firmaya ve kefillere imzalatılarak koşulların yerine getirilmesi sağlanır. Bundan sonra Kredi geri ödeme garantisi bankaya gönderilir, banka tarafından kredi kullanılır. Kredi kullandırma kararı kesinlikle bankaya aittir.

İkincisi ise; Doğrudan olup TTGV, EXİMBANK, KOSGEB ve TÜBİTAK desteklerinden yararlanmak isteyen KOBİ'ler KGF şubelerine bizzat kendileri başvuru yapabilmektedir.

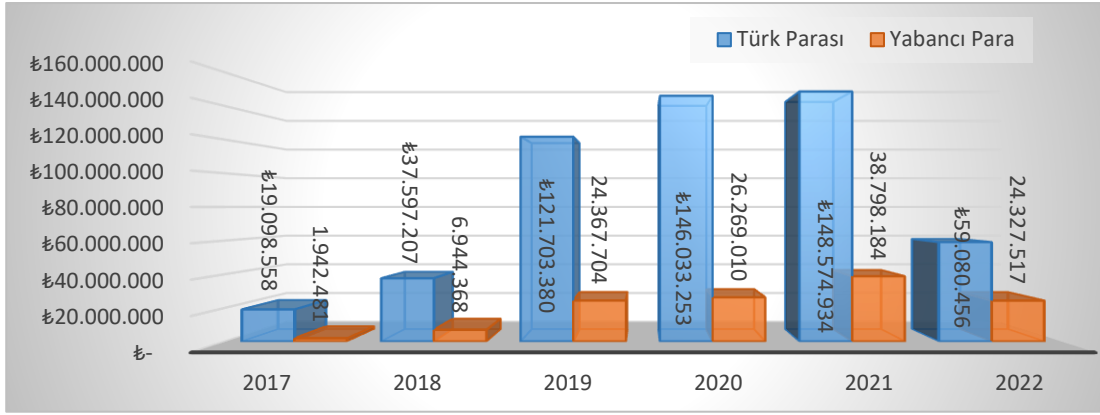
Buradan yararlanmak isteyen KOBİ, projesini hazırlayıp direkt KGF ye başvuru yapar. KGF incelemeyi yapar ve olumlu ise kefalet kurallarını belirler. KOBİ, KGF ile anlaşması bulunan bir bankayla iletişime geçer ve kefalet tutarı ile uyulacak diğer koşullar belirlenir. Kredinin kullandırılma inisiyatifi bankaya aittir (KGF, WEB sitesi).

Grafik 6: KGF – İlk defa Kullandırılan Nakdi Kredi Tutarı (TP-YP)

Kaynak: <https://www.kgf.com.tr/> kaynağından alınmıştır.

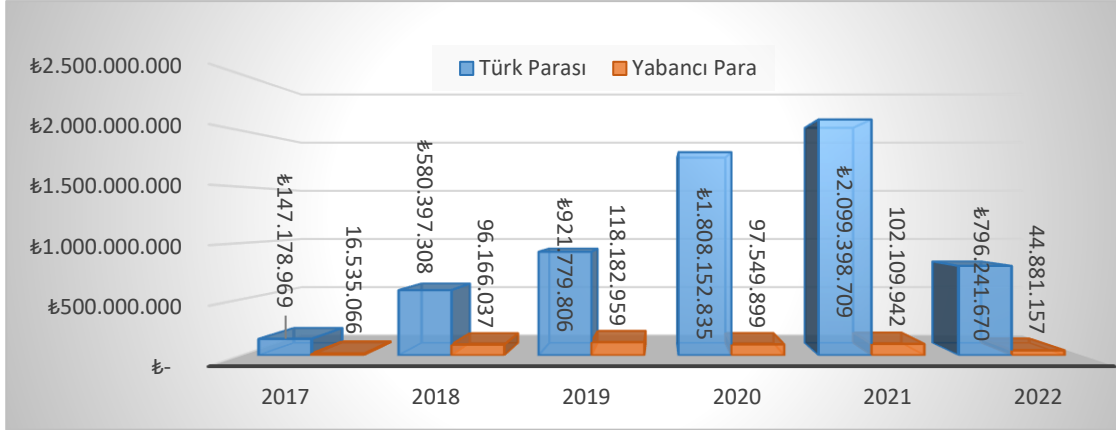
Grafik 6'deki veriler analiz edecek olursak, toplam nakdi kredi tutarı TL cinsinden yıldan yıla artarak devam etmiştir. Yabancı para cinsinden ise 2018 de bir önceki yıla göre %45 artmış daha sonrada düşüş göstermiştir.

Grafik 7: KGF – Yeniden yapılandırılan Nakdi Kredi Tutarı (Bin TL)

Kaynak: <https://www.kgf.com.tr/> kaynağından alınmıştır.

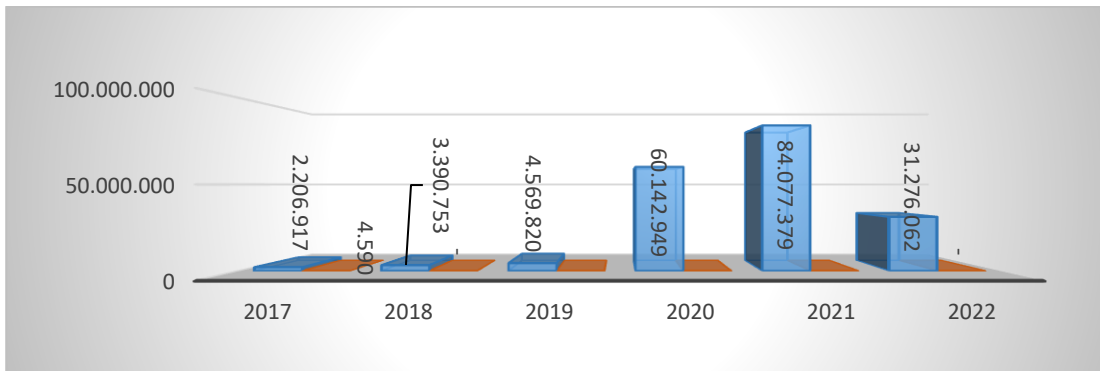
Grafik 7'deki veriler analiz edecek olursa, 2017 yılında yeniden yapılandırılan toplam nakdi kredi tutarı TL cinsinden yıldan yıla artarak devam etmiş bir sonraki 2018 yılında yaklaşık %97 dolayında bir artış olduğu, 2019 yılında ise bir önceki yıla göre %224 arttığı gözlenmiştir. Yabancı para cinsinden ise 2017 yılından 2018 yılına kadar yaklaşık %257 bir sonraki yılda %251 oranında büyük bir artmış olduğu görülmektedir.

Grafik 8: KGF – EK Nakdi Kredi Tutarı (Bin TL)

Kaynak: <https://www.kgf.com.tr/> kaynağından alınmıştır.

Grafik 8'deki veriler analiz edecek olursa, 2017 yılında yeniden yapılandırılan ek nakdi kredi tutarı TL cinsinden yıldan yıla artarak devam etmiş 2018 de %294 artmıştır. Yabancı para cinsinden ise 2017'den 2018'e kadar yaklaşık %482 oranında büyük bir artmış olduğu görülmektedir.

Grafik 9: KGF-Nakdi Kredi Müşteri Sayısı

Kaynak: <https://www.kgf.com.tr/> kaynağından alınmıştır.

Grafik 9'daki veriler analiz edecek olursa, 2017 yılındaki nakdi kredi müşteri sayısı artarak devam etmiş ve en büyük artış 2018 da bir önceki yıla göre yaklaşık %12 dolayında bir artışı gözlenmiştir. Yabancı para cinsinden ise 2019 yılında önemli oranda hareketlilik artış olduğu görülmektedir.

SONUÇ

Küresel anlamda 1970'lerde başlayan ve 1980'lerde ortaya çıkan bankacılık krizleri ülkemize de olumsuz olarak yansımış ve finansal krizlere yol açmıştır. 1980'lerin sonunda ve 1990'ların başında İsveç, Norveç ve Finlandiya istisna olmak üzere dünyada yaşanan 30 büyük bankacılık krizi genellikle gelişmekte olan ülkelerde görülmüştür. Ülkemizde ise 1980'lerin başında liberalizasyon kararıyla gerekli önlemlerin alınmaması sonucunda bankacılık krizleri görülmeye başlanmıştır.

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde bankalar finansal sistemin merkezindedir. Faiz oranlarının serbest bırakılması ve döviz piyasasının çalışması bir şekilde kırılganlık oluşturmaktadır. Finansal sistemin güçlü olması için istikrarlı bir makroekonomik altyapının oluşturulması ve güçlü bir bankacılık denetleme sisteminin kurulması gereklidir. Bankacılık sisteminin en önemli sorunlarından biri sorunlu kredilerin çözümüdür. Bankalar çözüm üretirken ödeme zorluğu çeken firmaların faaliyetinin devam etmesine, bireysel müşteriler de dahil olmak üzere kredi dosyalarını, teminatları ve cari hesaplarını gözden geçirerek ön analizlerini iyi yapmak zorundadır. Burada önemli olan sorunlu kredilere çözüm bulmak ve geri ödemelerin devam etmesini sağlamaktır. Müşterilerle ilişkilerin sürdürülmesi ve firmaların faaliyetlerine devam etmesi oldukça önemlidir. Bankalar bu yönde çözümler sunmalıdır, çünkü batık veya sorunlu kredilerin artması bankaların aktiflerini önemli ölçüde olumsuz etkilemektedir. Bankalar bu durumda finansal sıkıntı yaşarken bir taraftan da kredi kullandırmada aşırı tutucu davranarak adeta kredi vermeyi aşılma hale getirmektedir. Diğer yandan bankacılık sektöründe kırılganlıkların en aza indirilmesi için gerekli düzenleme ve denetlemelerin iyi bir risk analizi ile yapılması gerekmektedir. Ülkemizde ve küresel bazda dünyada çıkan bankacılık krizlerinin genel ekonomiyi de çok olumsuz etkilediği bilinmektedir. Bu sorunun aşılmasında çok önemli bir kurum da (KGF) Kredi Garanti Fonu teminatlarıdır. Batık veya sorunlu kredilerin geri ödenmesinde önemli bir çözüm olan kurum KGF, özellikle firmaların, KOBİ'lerin sorunlu kredilerine önemli bir çare olan bu uygulama, son yıllarda hızla artan bir şekilde kullanılmaya başlanmış ve firmaların kredi çekme sırasındaki teminat sorununa büyük kolaylıklar getirmiş, adeta şirketler için bir can simidi halini almıştır. Dünyada ve ülkemizde firmalar tarafından artan bir ilgiyle çözüm yolu olarak görülen KGF uygulaması, sıkıntıda olan şirketlerin faaliyetlerinin devam edebilmesine olanak sağlamaktadır. Bu uygulamayla kapanma riskini atlatan şirketler, KGF teminatıyla aldıkları kredileri, daha bir güvenle yatırımlara dönüştürmekte ve hem üretimini arttırmakta ve istihdama olumlu katkıda bulunmaktadır. Üretimi arttıran ve sürdüren sanayi kuruluşları, ülke ekonomisine olumlu katkılar sağlayarak refah seviyesinin artmasına ve ülkemizi daha güvenli bir ekonomi haline getirerek daha çok yabancı yatırımcının gelecekte ülkemize yatırım yapmalarına sebep olacaktır. Bu çalışmada da yukarıdaki grafiklerde görüldüğü üzere gerek kullanılan kredilerin gerekse sorunlu kredilerin hem şirketler bazında hem de kişisel bazda yıldan yıla arttığı görülmektedir. Bankacılık sektöründeki sorunlu veya batık krediler sorunlarına çözüm önermekle birlikte çalışmanın bazı sınırlılıkları da vardır. Geçmişe yönelik verilerin yetersiz olması nedeniyle son yıllara ilişkin veriler kullanılmıştır. Daha uzun bir zaman dilimine ait veriler ile daha güvenilir sonuçlar elde edilebilir, zaman boyutu daha uzun olan serilerin kullanılması zaman içinde oluşabilecek nedensellik ve eş bütünleşme gibi ilintilerin istatistiksel olarak analiz edilmesine olanak sağlayabilir, bu şekilde yapılacak analizler ilerideki çalışmalara bırakılmıştır.

KAYNAKÇA

AKTAŞ, Ramazan, (2000), "Sorunlu Krediler" TBB Eğitim ve Tanıtım Gurubu Seminer Notları, İstanbul, 25-26 Mayıs 2000.

ARI, Ali ve Nazlı ÖZKESKİN, (2016), "Türkiye'deki Bankacılık Krizlerinin Nedenleri : Ekonometrik Bir Yaklaşım", Finans Politik & Ekonomik Yorumlar Dergisi, Sayı:622, S:46-51.

BALALAYLAR, Nilgün, Acar, "Bankacılık Sektöründe Yüksek Risk Alımı ve Baskı İndeksleri, Finans Politik&Ekonomik Yorumlar,44,Sayı:509,s.48-52.

BORIO, Claudio and Philip LOWE; (2002) , "Assessing the Risk of Banking Crises", BIS Quarterly Review, pp. 29-56.

CAPRIO, Gerard and Daniela KLINGEBIEL; "Bank Insolvency: Cross Country Experience Policy Reserch Working Paper No: 1620, World Bank (1996).

CAPRIO, Gerard and Daniela KLINGEBIEL; (1996) "Bank Insolvency: Bad Luck, Bad Banking?" Boris PLESKOVIC and Joseph E, STIGLITZ, (Ed.) Annual World Bank Confarance on Development Economics 1996, The World Bank, United States, pp. 79-204.

ÇELİK, T,(2016), "Türk Bankacılık Sisteminde Etkinlik Analizi, Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, V.8, Issue.1,S.1-12.

- DEMİRĞÜÇ-KUNT, Aslı and Enrica DETRAGIACHE ; (2002) , “Does Deposit Insurance Increase Banking System Stability? And Empirical Investigation”,*Journal of Monetary Economics* 1998, 49(7),pp. 1373-1406.
- DIAMOND, Douglas W. And Philip H. DYBIVIG ; (1983) “Bank Runs , Deposit Insurance and Liquidity”, *Journal of Political Economy*, 93(3),pp. 401-419.
- EICHENGEREN, Barry and Andrew K.ROSE; “Staying Afloat When the Wind Shifts: External Factors and Emerging Market Crises” NBER Working Paper, No:6370.
- KESER, Esra,(2008),”KOBİ Kredilerinde Finansal Analizin Etkin Kullanım Koşulları” Yüksek Lisans Tezi,s.94-99.
- FELDSTEIN, M. (1999), Self-Protection for Emerging Market Economies, NBER Working Paper Series, 6907, January.
- FLOOD, Robert P. And Peter M.GARBER; (1981), “A systematic Banking Collapse in a Perfect Foresight World” NBER Working Paper,No:691.
- GLICK, Reuven and Michael HUTCHINSON; (1999), “Banking Crises; How Common Are Twins?” Pacific Basin Working Paper Series, No:PB99-07.
- GOLDSTAIN,Morris and Philip TURNER, (1996), “Banking Crises in Emerging Economies: Origins and Policy Options”, BIS Economics Papers, No:46
- HARDY, Daniel C. and Ceyla PAZARBAŞIOĞLU ; (1999), “ Determinants and Leading Indicators of Banking Crises ; Further Evidens”, IMF Staff Papers, 46(3); 247-258
- KAMINSKY, Greciela L. And Carmen M. REINHART; (1999), “The Twin Crises : “The Causes Banking and Balance of Payment Problems”, *American Economic Review*, 89(3) pp. 473-500.
- KAUFMAN, George G,(1997) “Preventing Banking Crises in The Future”,*The Independet Review*, Vol.2,No.1,pp.55-77.
- KURTARAN Çelik, Melike; (2010) “Bankaların Finansal Başarısızlıklarının Geleneksel ve Yeni Yöntemlerle Öngörüsü”, *Yönetim ve Ekonomi*, 17(2), pp,129-143.
- MANDACI, P, E, (2003) “Türk Bankacılık sisteminin Taşıdığı Riskler ve Finansal Krizi Aşmada Kullanılan Risk Ölçüm Teknikleri”*Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1).
- PEKİN, Nedim,Serap,(2019), “Türkiye’de Para Politikasının Etkinliği” *Sosyal Bilimler Dergisi*, s.20-31
- RADELET, S. and J. SACHS (2000), “The Onset of the East Asian Finacial Crisis” in *Currency Crises*, Edited by, Paul Krugman, The University of Chicago Press, Chicago and London, 105-153.
- ROCHET, Jean C.; (2003, “Why Are There So Many Banking Crises?”,*CESifo Economic Studies* 49(2), pp.141-156
- SAYIN, Şevket. K, (2009); “Türk Bankacılık Sisteminde Bilanço Dışı İşlemler ve Risk Yönetimi” *Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*,s.16-39
- SELİMLER, Hüseyin, (2015), “Sorunlu Kredilerin Analizi, Banka Finansal Tablo ve Oranlarına Etkisinin Değerlendirilmesi”, *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*,Sayı:12, s. 133-141
- TUNAY, K. Batu,(2010),*Bankacılık Krizleri ve Erken Uyarı Sistemleri*,BDDK Finansal Dergi,S.9-46
- TUNCEL, Cem O.; (2013) “Asimetrik Bilgi Problemi Çerçevesinde Bankacılık krizlerinin Nedenleri Üzerine Bir İnceleme: Mikroekonomik yaklaşım”, *Bussines And Economics Reserh Journal*, 4 (1), pp.77-102
- TEKER, Suat, AKÇAY, Barış ve BOLGÜN, Evren, (2005), “ Banka Sermaye Yeterliliği; Basel II Standartlarının Bir Türk Bankasına Uygulanması”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*,C:3, Sayı:12, s.42-54
- YÜCEMEMİŞ, Başak Tanınmış ve SÖZER, İnanç Asım,(2011),”Bankalardaki Takipteki Krediler: Türk Bankacılık Sektöründe Takipteki Kredilerin Tahminine Yönelik Bir Model Uygulaması, Sayı:5, s.43-56

Mevzuat

88-12937 Sayılı “Bankalarca Tesisi Gerektiren Karşılıklar Hakkındaki Kararlar”, (23.05.1998 tarih ve 19820 sayılı Resmî Gazete)

İnternet Kaynakları

BASEL Commite-Report 2001

BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu), www.bddk.org.tr

TBB, (Türkiye Bankalar Birliği), www.tbb.org.tr

KGF, (KREDİ GARANTİ FONU), www.kgf.org.tr